

باسمه تعالی

دستورالعمل مدیریت مهندسی بهداشت محیط در ایام سوگواری سرور

شهیدان حضرت ابا عبدا... (علیه السلام)

محرم و صفر سال ۱۴۰۱

وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز سلامت محیط و کار

مرداد ماه ۱۴۰۱

مقدمه :

با توجه به برگزاری مراسم عزاداری سالار شهیدان در ایام محرم و صفر در جا جای ایران اسلامی عزیز و اهمیت سلامت عزاداران این را می طلبد که مدیریت کنترلی و پیشگیری به ویژه کنترل عوامل محیطی در راستای حفظ و ارتقای سلامت عزاداران با برنامه ریزی منسجم و مدون با اولویت کنترل بیماری کووید ۱۹ (آمیکرون)، با توجه به توسعه واکسیناسیون و بهره مندی از طرح هوشمند محدودیت ها صورت پذیرد.

از طرفی عدم رعایت موازین بهداشتی در توزیع نذورات بصورت پخت غذا، در مراسم عزاداری، در مساجد، تکایا و هیئت ها و موبک ها می تواند احتمال بروز بیماری های مرتبط با آب و غذا به ویژه بیماری های عفونی روده ای و همچنین عدم رعایت بهداشت فردی و محیطی می تواند بیماری های مرتبط با محیط از جمله بیماری های تنفسی به ویژه کووید ۱۹ (آمیکرون) ، آبله میمومی و CCHF و التور را افزایش دهد. لذا موارد ذیل به عنوان سیاست های برنامه های مهندسی بهداشت محیطی در دستور کار بهداشت محیط کشور در این ایام قرار میگیرد:

سیاست های برنامه:

۱- هماهنگی

۲- پشتیبانی و خدماتی

۳- اطلاع رسانی و آموزش همگانی

۴- کنترل و بازرسی بهداشتی

۵- گزارش دهی

هماهنگی:

- ۱- برگزاری جلسات هماهنگی درون بخشی با معاونت ها و واحدهای مرتبط دانشگاهی (معاونت/ مدیریت غذا و دارو، اورژانس، آزمایشگاه کنترل مواد غذایی، گروه/ مدیریت بیماریهای واگیر، آموزش سلامت و معاونت توسعه و منابع انسانی) به منظور حمایت و پشتیبانی فنی و خدماتی
- ۲- برگزاری جلسات برون بخشی با دستگاه ها و سازمان های مرتبط : سازمان تبلیغات اسلامی، ادارات کل اوقاف و امور خیریه، دفاتر ائمه جمعه، فرمانداری ها، شهرداری ها، بخشداری ها، فرماندهی نیروی انتظامی، دامپزشکی استان و شهرستان های تابعه، اتاق اصناف استان و شهرستان ها، ادارات کل صنعت، معدن و

تجارت و ادارات متناظر شهرستانی، ادارات کل تعزیرات و مراجع قضایی و... به منظور همکاری مسئولین مرتبط

۳- برگزاری جلسات با استاندار و فرمانداران شهرستان های تابعه به منظور حمایت و جلب مشارکت سازمان های مرتبط

۴- طرح موضوع در ستاد مدیریت کنترل بیماری کووید ۱۹ استانی و شهرستان های تابعه

۵- برگزاری جلسات با هیئت های امنای تکایا و حسینیه ها و تشکل های مردمی و مذهبی و هیأت ها و مسئولین به منظور بازرسی اولیه از محل مورد نظر قبل از ایام و همکاری در ایام عزاداری

۶- برگزاری جلسات هماهنگی تخصصی با کارشناس مسئولان و کارشناسان و بازرسان بهداشت محیط

۷- تشکیل جلسه هماهنگی و آموزشی با مدیران و خادمین هیئت ها

۸- هماهنگی جهت انتخاب همیاران سلامت هیئت ها (حداقل از هر هیئت با اولویت نیروهای داوطلب بسیجی با حداقل مدرک دیپلم و یا دانش آموزان متوسطه و دانشجویان)

۹- هماهنگی جهت آموزش همیاران سلامت هیئت ها در راستای مشارکت در نظارت و کنترل فاصله گذاری و رعایت استفاده از ماسک و همچنین در صورت لزوم کنترل توزیع نذورات طبق پروتکل ابلاغی

پشتیبانی و خدماتی:

۱- تعیین تعداد تیم های عملیاتی و برنامه عملیاتی تیم ها

۲- تهیه تجهیزات و تأمین وسایط نقلیه مورد نیاز بازرسی برای کلیه تیم های عملیاتی

اطلاع رسانی و آموزش همگانی:

۱- آموزش و اطلاع رسانی در خصوص رعایت بهداشت فردی به ویژه رعایت تزریق واکسیناسیون کامل، استفاده از ماسک، فاصله گذاری و شستن و ضدعفونی مرتب دست و استفاده مناسب از تأسیسات بهداشتی و خدماتی و دفع مناسب پسماند و پساب ، رعایت بهداشت آب و مواد غذایی و تهویه مناسب در تکایا و حسینیه ها و محل های برگزاری عزاداری

۲- اطلاع رسانی عمومی از طریق صدا و سیما استانی

۳- اطلاع رسانی از طریق جراید و روزنامه های استانی و محلی

۴- آموزش کارشناسان بهداشت محیط درگیر در برنامه

۵- آموزش متصدیان و مسئولین خادمین هیئت ها و مساجد و حسینیه ها

۶- آموزش همیاران سلامت هیئت ها

کنترل و بازرسی بهداشتی:

- ۱- بازرسی بهداشتی از منابع تأمین و مخازن آب
- ۲- بازرسی بهداشتی از مدیریت پسماند مساجد، حسینیه ها و محل های برگزاری عزاداری با اولویت بهداشت فردی و فاصله گذاری اجتماعی
- ۳- بازرسی بهداشتی از کلیه مراکز و اماکن شهری و روستایی حساس با اولویت بهداشت فردی از جمله کنترل واکسیناسیون، فاصله گذاری اجتماعی و استفاده از ماسک در کنترل کووید ۱۹
- ۴- بازرسی بهداشتی از تأسیسات عمومی از جمله تهویه مکان های بسته، سرویس های بهداشتی محل های برگزاری عزاداری (حسینیه ها، امامزاده ها و اماکن متبرکه دیگر و موبک ها و هیئت ها)
- ۵- کنترل بازرسی مستمر از شبکه های توزیع آب آشامیدنی
- ۶- نظارت مستمر بر امر پخت و توزیع مناسب غذا و نذورات در این ایام
- ۷- سنجش مستمر عوامل محیطی و موادغذایی با دستگاه های سنجش پرتابل
- ۸- کنترل و بازرسی و ساماندهی دستفروشان موادغذایی در مبادی ورودی و خروجی شهرها و بین راهی
- ۹- با عنایت به اهمیت حفظ بهداشت محیط در محل های برگزاری مراسم سوگواری، لازم است نسبت به توجیه هیات امناء و متولیان امر و مداحان مبنی بر رعایت دستورالعمل های ضمیمه و فراهم نمودن ارقام بهداشتی، مواد ضدعفونی، نصب پلاکاردهای آموزشی، توجیه عدم حضور افراد مسن و دارای بیماری زمینه ای، رعایت فاصله اجتماعی، استفاده از ماسک، مدیریت ساعت و زمان برگزاری و سایر موارد، اقدام لازم قبل از فرا رسیدن ماه محرم و همچنین در حین ایام سوگواری، صورت پذیرد.
- ۱۰- مسئول برگزاری مراسم نسبت به رعایت کامل ضوابط بهداشتی، زمان برگزاری و رعایت نکات مرتبط با پذیرائی متعهد بوده و لازم است به شیوه مناسب اطلاع رسانی و توجیه صورت پذیرد.
- ۱۱- مراسم صرفاً در اماکن و فضاهایی دارای مجوز از سازمان تبلیغات اسلامی برگزار شود.

گزارش دهی:

- ۱- گزارش دهی مستمر به مسئولین استانی و شهرستانی
 - ۲- گزارش مستمر به مرکز طبق فرمت ابلاغی
- گزارش در دو نوبت به شرح زیر در پرتال مرکز سلامت محیط و کار بارگذاری شود :
- نوبت اول:** دهه اول محرم ۸ لغایت ۱۷ مرداد بارگذاری حداکثر تا پایان وقت اداری ۱۹ مرداد
- نوبت دوم:** دهه آخر صفر ۲۶ شهریور لغایت ۵ مهر بارگذاری حداکثر تا پایان وقت اداری ۷ مهر

ضوابط اجرا در شهرها با توجه به روند بیماری:

- ۱- برنامه‌ریزی برگزاری مراسم ترجیحاً بر اساس طرح جامع مدیریت هوشمند در اماکن و فضاهای باز و تکایا و حسینیه‌ها و مساجد و هیئت‌ها با رعایت فاصله گذاری و تجمعات حداقلی
- ۲- رعایت کاهش ساعات برگزاری مراسم (حداکثر دو ساعت)
- ۳- دسته روی به صورت محلی انجام و جابجائی شهر به شهر، استان به استان و ... ممنوع می باشد.
- ۴- استفاده از طبل، سنج و وسایل مشابه در برگزاری مراسم با اولویت شخصی بودن در غیر این صورت با انجام گند زدایی قبل از استفاده شخص بعدی منعی ندارد. بدیهی است مراسم سینه زنی و زنجیر زنی با رعایت فاصله ایمن و استفاده از ماسک در تجمعات مجاز میباشد.
- ۵- ضرورت رعایت فاصله گذاری اجتماعی در مراسم عزاداری.
- ۶- استفاده از ماسک به صورت مستمر.
- ۷- پیش بینی استفاده از راهکارهای جایگزین در مناطق و شهرهایی که امکان برگزاری حضوری مراسم وجود ندارد (با هماهنگی کارگروه استانی).
- ۸- اجرای دقیق پروتکل‌های بهداشتی مرتبط با مراسم و نذورات.
- ۹- تشدید نظارت بر اجرای پروتکل‌های بهداشتی مرتبط با عزاداری در شهرهای دارای وضعیت حاد بیماری توسط کمیته های نظارت استانی و شهرستانی.

تبصره ۱: مراسم‌های خاص در برخی استان‌ها (نظیر یوم‌العباس در زنجان، نخل‌گردانی در یزد، تشت‌گذاری اردبیل، شیرخوارگان، قالیشوران اصفهان و...) به دلیل تجمع، تراکم و جابجائی و همچنین ضرورت پیشگیری از شیوع و سرایت بیماری، ممنوع می‌باشد.

تبصره ۲: حضور هیات‌ها در صحن‌های بسته اماکن مقدس حرم رضوی، حرم حضرت معصومه سلام علیها، حرم عبدالعظیم حسنی، شاهچراغ، امامزاده صالح و... جهت برگزاری مراسم ممنوع می‌باشد. مدیریت تولیت‌ها نسبت به برگزاری مراسم در اماکن و فضای باز با رعایت فاصله گذاری اجتماعی، اجرای پروتکل‌های بهداشتی در چارچوب ضوابط کلی فوق‌الذکر اقدام می‌نمایند.

تبصره ۳: برگزاری نماز کما فی السابق در مساجد بر اساس طرح جامع مدیریت هوشمند بلامانع می‌باشد.

نذورات:

با عنایت به مخاطرات جدی نسبت به توزیع نذورات به شکل سنوات گذشته لازم است ذیل اقدام و نظارت لازم معمول گردد:

۱- توصیه می گردد پذیرایی در محل انجام نشود. در صورت پذیرایی در محل برگزاری مراسم اولویت در فضای باز و فضاهای بسته دارای تهویه مناسب و استفاده از ظروف یکبار مصرف دارای مجوز قانونی (ترجیحاً "ظروف یکبار مصرف بر پایه گیاهی) در اولویت می باشد.

۲- نذورات برابر نکات مندرج در دستورالعمل بهداشتی مرتبط با اوویت مواد غذایی خشک و یا خام توزیع گردد.

۳- در صورت برپایی هر نوع ایستگاههای صلواتی توزیع نذورات و چای(موکب ها،خیمه ها،چادر و...) در تمامی استانها و شهرستانها مدیریت تجمع به نحوی باشد که رعایت فاصله توسط موکب داران و خادمین ایستگاه ها کنترل شود.

تبصره ۱: سازمان تبلیغات اسلامی و ستادهای استانی دست اندرکاران امر را نسبت به این موضوع توجیه نموده و اطلاع رسانی لازم معمول دارد.

تبصره ۲: نذورات خاصی که امکان تغییر نذر به دلیل مسائل شرعی وجود ندارد، با نظارت کارشناسان بهداشتی طبخ و بسته بندی می شود. توزیع این نذورات می بایست در سایر اماکن انجام تا از تشکیل تجمع، صف و تراکم جمعیت خودداری گردد.

۴- توصیه می گردد که از ایستگاه های صلواتی، بعنوان موکب های سلامت استفاده شود.

پیوست نذورات و اطعام دهی در مراسم عزاداری محرم و صفر

۱. توصیه به توزیع نذورات بصورت بسته های خشک در در منازل با اولویت منازل نیازمندان صورت پذیرد.
۲. در صورت پخت و پز بایستی هرگونه پخت و پز در مکان هایی با شرایط بهداشتی صورت پذیرد .
۳. کلیه افراد درگیر در توزیع آب و غذا باید دارای کارت بهداشت و دارای کارت واکسن معتبر بوده و رعایت بهداشت فردی (استفاده از ماسک و دستکش) در هنگام ارائه خدمت ضروری است.
۴. مواد خام مصرفی باید سالم و بهداشتی باشد و توصیه می گردد از مواد غذایی مشمول بسته بندی که مورد تایید وزارت متبوع است استفاده شود .
۵. از فراورده های خام دامی با کشتار مجاز و یا بسته بندی شده که مورد تایید وزارت متبوع و سازمان دامپزشکی است استفاده شود .
۶. ذبح و قربانی در جلوی هیئت انجام نشود.
۷. از نمکهای بسته بندی ید دار تصفیه شده دارای مجوز ساخت از سازمان غذا و دارو در تهیه و پخت غذا، برنج استفاده شود .
۸. در تهیه غذا از روغن های دارای مجوز ساخت از سازمان غذا و دارو با ترانس پایین استفاده شود .
۹. از ظروف مناسب در آشپزی استفاده شود.
۱۰. از نگهداری مواد غذایی پخته شده در دمای محیط به مدت طولانی (حداکثر دو ساعت) خودداری گردد. در صورت الزام به نگهداری بیشتر از دو ساعت، باید مواد غذایی پخته در زیر ۴درجه سانتی گراد یا در بالای ۶۳ درجه سانتی گراد (روی شمعک گاز) نگهداری تا درجه حرارت ماده غذایی به زیر ۶۳درجه نرسد.
۱۱. از بسته بندی غذا بیش از دوساعت قبل از مصرف خود داری شود. (بعضاً"هیئت ها و نذر دهنده ها غذا را چند ساعت قبل از مصرف عزاداران به اشتباه بسته بندی می کنند که اینکار باعث به خطر افتادن سلامت عزاداران می شود.)
۱۲. از نگهداری مواد غذایی خام و پخته شده در مجاورت هم در داخل یخچال و یا سردخانه خودداری شود.
۱۳. از آب آشامیدنی سالم استفاده گردد.
۱۴. در صورت استفاده از ظروف یکبار مصرف برای توزیع مواد غذایی گرم از ظروف یکبارمصرف مناسب دارای مجوز از غذا و دارو با اولویت ظروف برپایه گیاهی استفاده شود.

۱۵. استفاده از ظروف یکبار مصرف فاقد مجوز و مشخصات و همچنین ظروف پلی استایرنی (ظروف پلاستیکی شفاف و نازک) در توزیع نوشیدنی گرم و غذای پخته شده خود داری گردد.

۱۶. از توزیع آب، شربت و یا شیر فاقد بسته بندی در بین دسته های عزاداری و یا در مراسم جداً خود داری گردد.

۱۷. ضمن رعایت نظافت، شستشو و گندزدایی مستمر سرویس های بهداشتی نسبت به نصب سیستم لوله کشی مایع دستشویی و یا نصب جای مایع محتوی مایع دستشویی اقدام گردد.

۱۸. پسماند های تولید شده به صورت بهداشتی جمع آوری، انتقال و دفع گردد. بویژه در کنار هراستگاه صلواتی سطل یا کیسه جهت جمع آوری مرتب ظروف و لیوان های یکبار مصرف استفاده شده نگهداری شود.

۱۹. با نصب تابلوها و یا اطلاعیه ممنوعیت استعمال دخانیات و جمع آوری زیر سیگاری ها از استعمال مواد دخانی در محل های مسقف خودداری گردد.